

ชั้นและยาง

เป็นสารเหลวที่ไหลออกมาจากไม้เปลือก หรือเนื้อไม้ มีสีส้ม
แตกต่างกันออกไป อาจเป็นสีขาว สีเหลือง สีทอง สีแดง สีนํ้าตาล
หรือสีดำ แล้วแต่ชนิดของต้นไม้ ยาง คือ สารเหลว ๆ ที่ไหลออกจาก
ส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้ เมื่อนํ้ามันหอมระเหยได้ระเหยออกไปจะเหลือ
เป็นยางที่มีลักษณะแข็งเป็นก้อน ซึ่งเรียกว่า ชั้น

ชั้นและยางไม้ เป็นของป่าที่มีความสำคัญชนิดหนึ่ง
โดยได้นำมาใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น นํ้ามันชักเงา อุตสาหกรรมสี
หมึกพิมพ์ กอล์ฟ อุตสาหกรรมยา เช่น ยางรัก ยางนา ยางสน เป็นต้น

หวาย

หวายเป็นพันธุ์ไม้จำพวกปาล์ม มีลำต้นเลื้อยไปตามดินหรือเกาะไปตามต้นไม้อื่น ๆ พบในประเทศไทย 55 ชนิด พบขึ้นตามป่าธรรมชาติ ส่วนใหญ่ทางภาคใต้ของประเทศ รองลงมาทางภาคเหนือและภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามลำดัด ขึ้นทั่วไปในป่าพรุ ป่าดิบแล้ง ป่าดิบชื้น และป่าเบญจพรรณ

ประโยชน์ที่สำคัญ คือ ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ เครื่องจักสาน งานฝีมือ ใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรคหืดหอบ ท้องร่วง และต้นอ่อนใช้รับประทานหน่อและยอด

สมุนไพรและเครื่องเทศ

สมุนไพรที่ใช้กันส่วนใหญ่แหล่งวัตถุดิบได้จากการเก็บหาในป่า ปริมาณการเก็บหาขึ้นอยู่กับตามความต้องการของตลาด บางชนิดมีศักยภาพในการพัฒนาไปสู่ยาแผนปัจจุบัน บางชนิดได้พัฒนาไปสู่การผลิตเป็นตัวยาแผนปัจจุบันแล้ว และในปัจจุบันได้มีการเพาะปลูกเพื่อการค้ากันบ้างแล้ว เช่น หญ้าหนวดแมว เปล้าน้อย เป็นต้น

สำหรับเครื่องเทศหรือพืชอาหารที่ใช้ในการแต่งกลิ่นของอาหาร ทำให้อาหารชวนรับประทาน มีคุณค่าทางอาหารน้อย คุณค่าของเครื่องเทศอยู่ที่กลิ่นและน้ำมันหอมระเหยที่มีอยู่ในเครื่องเทศ เช่น กระวาน กานพลู ขมิ้นชัน ดีปลี อบเชย เป็นต้น

ไม้หอม

ไม้หอมหลายชนิดได้ถูกกำหนดเป็นของป่าหวงห้ามและไม้หวงห้าม เช่น กฤษณา ได้มีการนำไม้หอมมาสกัดน้ำมันหอมระเหยเพื่อใช้ประโยชน์ แต่การพัฒนาด้านน้ำมันหอมระเหยนั้นยังไม่สู้เจริญมากนัก หากสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมชนิดนี้ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย ก็จะสามารถนำเงินตราเข้าสู่ประเทศได้เป็นจำนวนมาก

ไม้หอมที่น่าสนใจ เช่น จันทน์ชะมด หรือ จันทน์หอม เนื้อไม้ที่ตายเองจะมีกลิ่นหอม ใช้ทำหีบใส่เสื้อผ้า หวี ฐาน น้ำมันหอมจากการ กลั่นขึ้นไม้ใช้ปรุงเครื่องหอมและเครื่องสำอาง สบ หรือ ไม้หอม เนื้อไม้มีกลิ่นหอม ใช้ทำรูป หรือโลงศพ จันทนา ใช้ประกอบเครื่องยา ทำมัง ทางปักยี่ได้ใช้ทำครกหรือสากตำน้ำพริก เป็นต้น

แมลงอุตสาหกรรม และแมลงกินได้

แมลงอุตสาหกรรม ได้แก่ ครั้งและผึ้ง ครั้ง คือ สารที่ขับถ่ายจากแมลงครั้งที่ถูกกินน้ำเลี้ยงจากต้นไม้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางอุตสาหกรรม คือ สีครั้งและครั้งเม็ด ส่วนผึ้งมีการเลี้ยงอย่างกว้างขวางและสามารถใช้ประโยชน์จากน้ำผึ้ง นมผึ้ง เกสรผึ้งและขี้ผึ้งได้

แมลงกินได้ในชนบทนิยมเก็บกินเป็นอาหารว่างและอาหารเสริมโปรตีน และมีการขายในตลาดท้องถิ่น เช่น จิ้งหรีด แมงแคง แมงอีนูน หนอนไม้ไผ่ ฯลฯ

พืชอาหาร

พืชอาหาร คือ พืชที่สามารถนำมาบริโภคเป็นอาหารได้ ไม่มีอันตรายต่อมนุษย์ ทั้งรับประทานสดหรือทำให้สุกแล้ว ประกอบไปด้วย พืชผักป่า เช่น สะตอ ผักหวานป่า สะเดา เป็นต้น พืชอาหารป่าเบ็ดเตล็ด ได้แก่ หน่อไม้ หน่อหวาย ผลไม้ป่า และเห็ดกินได้ ชนิดต่างๆ ซึ่งพืชอาหารเหล่านี้หากเหลือจากบริโภคในครัวเรือนก็สามารถจำหน่ายเป็นรายได้อีกทางหนึ่ง

ไผ่

เป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว มีทั้งหมด 1,250 ชนิด พบในประเทศไทยมากกว่า 82 ชนิด เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศในเขตร้อนชื้น มีฝนตกชุก สภาพทั่วไปจึงเหมาะต่อการเจริญเติบโตและกระจายพันธุ์ ไผ่พบได้ทั่วไป เช่น ป่าดิบเขา ป่าดิบ ป่าเบญจพรรณ เป็นต้น

ไผ่ มีประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้ ลำต้น ใช้ในการก่อสร้าง เฟอร์นิเจอร์ จักรสาน เป็นวัตถุดิบในการทำเยื่อและกระดาษ หน่อ ใช้เป็นอาหาร ทั้งหน่อไม้สด หน่อไม้ต้ม หน่อไม้ดอง ใบ ใช้ห่อขนม ป่าไผ่ ป้องกันลม และป้องกันการพังทลายของดินอีกด้วย

เปลือกไม้

เปลือกไม้บางชนิดได้ถูกกำหนดเป็นของป่าหวงห้าม ผู้ที่จะเก็บหาจะต้องขออนุญาตจากกรมป่าไม้ การใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้โดยตรงเช่นใช้ในการย้อมสีธรรมชาติ บางชนิดใช้เป็นสมุนไพร และบางชนิดใช้เป็นเครื่องเทศ บางชนิดใช้เกี่ยวพันกับหมาก บางชนิดเป็นวัตถุดิบในการทำรูป เปลือกไม้ที่มีการเก็บหาในประเทศในปัจจุบันมีดังนี้ เปลือกมะหาด เปลือกปอ กระสา เปลือกอบเชย เปลือกเคี่ยม เปลือกพะยอม เปลือกตะเคียน เปลือกก่อ สีเสียดเปลือก เปลือกแสม เปลือกโกงกาง เปลือกโกงกางแดง เปลือกยางบก

แทนนิน และสีธรรมชาติ

ได้จากการนำเนื้อไม้และส่วนต่างๆ ของต้นไม้ เช่น ผล เปลือก ใบ มาใช้ประโยชน์ ซึ่งอาจใช้ส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้โดยตรง หรือสกัดเอาเฉพาะส่วนที่ต้องการนำมาใช้ประโยชน์ก็ได้

สีธรรมชาติ จากพืชและสัตว์ ในประเทศไทยมีมากกว่า 60 ชนิด เช่น กรรณิการ์ ก่อ แกแล โกกงางใบใหญ่ โกกงางใบเล็ก ขนุน ขนุนป่า คนทา คราม คาง เคี่ยม คำป่า คำฝอย คำแสด แฉลบแดง ตะขบไทย ตับเต่าตัน ตั้วขน ทองกวาว เทียนกิ่ง นนทรี ประดู่ ประสัก โปรงขาว ฝาง ฝาดแดง พะยอม พุด บางชนิดได้มีการนำมาใช้ประโยชน์ในด้านการทำเป็นสีย้อมธรรมชาติแล้ว ซึ่งปัจจุบันได้มีการพัฒนาการย้อมสีจากธรรมชาติให้มีสีสวยทนนานได้ไม่แพ้สีเคมี